Small, low intensity and community forests
Forest Stewardship Council

case studies

इण्डोनेसियामा सफल र दिगो वन सहकारीको गठन

इण्डोनेसियाको ५५० सदस्यीय Koperasi Hutan Jaya Lestasi (KHJL) सहकारीको सफल रुपले गठन भएको कुरालाई यो रिर्पोटमा देखाइएको छ । यो सहकारीले सन् २००५ मा एफ.एस.सी. समूह प्रमाण पत्र लिएको थियो र यसले फर्निचरको अन्तराष्ट्रिय बजारको लागि टिकको काठ आपूर्ति गर्दछ । मुनाफाको ३० प्रतिशत रकम सदस्यहरुविच बाँडफाँड गर्दछ । यसले अमिल्दा वन नीति परिमार्जन गर्न सरकारलाई दबाब नि, कृषि र वनसँग सम्बन्धित सरकारी रकम वितरण गर्नेदेखि आफ्नै एउटा ऋण कार्यक्रमको शुरुवात गरेको छ ।

पृष्ठभूमि

दक्षिण पूर्वी इण्डोनेसियाको Konawe Selatan जिल्लामा सालाखाला एक हेक्टर भन्दा पनि कम क्षेत्रफल भएका टिकका व्यक्तिगत प्लटहरु छन् । कानूनी बाध्यताहरु जस्तै कटान र ढुवानी गर्न लिनुपर्ने अनुमतिको प्रावधानले गर्दा धेरै जस्तो जिल्लाहरुमा एउटा अथवा दुइवटा मात्र काठ किन्ने ग्राहकहरु (buyers) छन् । त्यसैले गर्दा टिकको मूल्य निर्धारण गर्दा उनीहरुकै हालीमुहाली हुन्थ्यो । किसानहरु असंगठित रुपमा छरिएर रहँदा उनीहरु आफ्नो टिक असाध्यै सस्तोदरमा बेच्न बाध्य थिए ।

KHJL को काठ संकलन केन्द्र।

साझेदारी

किसानहरुले Tropical Forest Trust (TFT) र Jaringan Untuk Hutan (JAUH) सँग साझेदारीमा काम गर्न थाले । TFT एउटा एफ.एस.सी. प्रमाणित वन अथवा प्रमाणीकरणको प्रक्रियामा रहेका वन क्षेत्रबाट उष्णप्रदेशीय काठहरु खरिद गर्ने युरोपियन र अमेरिका खुद्रा व्यवसायीहरु मिली गठन भएको संस्था हो । TFT मा कार्यरत वन प्राविधिकहरुले यो क्षेत्रमा वन व्यवस्थापन सुधार गर्न सहयोग गर्दछन् । JAUH भनेको चाहिँ दक्षिण पूर्वी Sulawesi प्रदेशमा कार्यरत वातावरणवादी र सामाजिक संघसंस्थाहरुको एउटा संजाल हो । यसले सामाजिक संस्था, जनवकालत एवं संचार अभियान जस्ता क्षेत्रमा काम गर्ने क्षमता राख्छ ।

संस्था निर्माण

युरोपियन र अमेरिकन खरिदकर्ताको एफ.एस.सी. प्रमाणित टिकको ठूलो माग र जाभामा रहेका त्त सदस्यहरुको कारखानाहरुलाई बढी मूल्यमा बेच्न सकिने जस्ता अवसरले गर्दा यो सहकारी एफ.एस.सी. प्रमाणीकरणमा गएको हो । स्थानीय सरकारले किसानको वन व्यवस्थापन गर्ने क्षमताको कदर गर्दछ भनेर पनि यो सहकारी एफ.सी.सी. प्रमाणिकरण तिर लागेको थियो । TFT लाई किसानहरुले दिगो रुपमा टिकको वन व्यवस्थापन गरिरहेका छन् र उनीहरु एफ.एस.सी. प्रमाणिकरणको लागि इच्छुक छन् भन्ने कुरा थाहा थियो । त्यसैकारण JAUH सँग मिलेर किसानहरुलाई सहकारीमा आबद्ध गर्न त्त अग्रसर भयो । ४६ वटा गाउँमा किसानहरुको समूह बनाउन र सहकारीको संस्थापक सदस्य बन्नको लागि प्रतिनिधि छनौट गर्ने काममा सहयोग पुऱ्यायो ।

एफ.एस.सी. प्रमाणीकरणलाई सस्तो बनाउन आवश्यक पर्ने इजाजत लिन र अन्तराष्ट्रिय बजारमा प्रत्यक्ष रुपले सम्पर्क स्थापना गर्न समूह गठन नै एउटा उपाय थियो

किसानहरुलाई यी सहकारीहरु कसरी संचालन हुन्छन् भन्ने कुरामा राम्ररी बुझाउन नसकिएको हुनाले यो भन्दा अगाडि सहकारी गठन गर्ने प्रक्रिया सफल हुन सकेन । JAUH र TFT ले इण्डोनेसियाको सहकारी विभागसँग मिलेर सहकारीको संरचना र व्यवस्थापन पक्षको बारेमा तालिम दिए । त्यस्तै गरी प्ुंजी को लागि व्यापार र वन व्यवस्थापन बारे विस्तृत रुपमा तालिम संचालन गरियो । TFT र JAUH का सदस्यहरुको टोलीले KHJL नेतृत्वको अनुगमन गर्ने र आवश्यकता अनुसार सुझाव दिने काम गऱ्यो ।

KHJL को सदस्य आफ्नो टिकको वन देखाउँदै ।

तालिम र शुरुवाती

प्रोफरेटरले प्रकाशन गरेको “वनको समूह प्रमाणीकरण : एक प्रयोगात्मक मार्गदर्शन” डकुमेन्टको आधारमा TFT ले एफ.एस.सी. समूह प्रमाणकीरण सम्बन्धि तालिम प्रदान गऱ्यो र समूहको वन व्यवस्थापन योजना निर्माण गर्न सहयोग पुऱ्यायो । JAUH ले भने समूह समूह विच नियमित र पारदर्शी सूचना सम्प्रेषण गर्न सहज होस् भन्ने उद्देश्यले संस्थागत संरचना विकासमा सहयोग गऱ्यो ।

TFT का सदस्यहरुसँगको परामर्श गरी सहकारीको प्रक्रिया र काठ खरिद विक्री गर्न आवश्यक इजाजत गर्ने काममा सहयोग पुगोस् भन्ने उद्देश्यले अल्पकालिन ऋण प्रवाह गरियो । पहिलो विक्री वितरण प्रक्रिया सफल रह्यो जसले गर्दा किसानले आफ्नो काठको मूल्य २५ प्रतिशतले बढी पाए । यसको अलावा उनीहरुले TFT का सदस्यहरुलाई आफ्ना काठ विक्री गर्ने थप सम्झौता समेत गर्न पाए ।

समूह गठन गर्न चुनौतिपूर्ण काम हो तर यसबाट समूह सदस्यहरुले सूचना र स्रोतमा आफ्नो पहुँच बढाएर लाभान्वित हुन सक्छन्

सफलता

सन् २००५ मे महिनामा यो सहकारीले स-साना वन धनीको समूहको लागि एफ.एस.सी. समूह प्रमाणीकरण प्राप्त भयो । शुरुमा १९६ समूहहरुले १५२ हेक्टर वन व्यवस्थापन गरेकोमा हाल ५५० समूहहरुले ५५६ हेक्टर वन व्यवस्थापन गरिरहेका छन् ।

एफ.एस.सी. प्रमाणीकरण सँगसँगै यी किसानहरुले अन्तराष्ट्रिय बजारमा उल्लेख्य मात्रामा रिक निर्यात गरिरहेका छन् भन्ने कुरा जिल्ला र प्रान्तीय सरकारले मान्यता (Recognition) दिए र उनीहरुको मागहरुलाई क्षेत्रीय वन नीतिले सम्बोधन गर्नुपर्छ भन्ने पक्ष अगाडि सारियो ।

यो सफलताले कोका, काजु, मरिच आदि उत्पादन गर्ने स-साना उद्यमीहरुलाई पनि प्रमाणीकरण सम्बन्धि चासो बढायो र फेयर ट्रेड जस्ता लेवलिङ तथा प्रमाणीत वस्तुको बजारको खोजी पनि सुरु भयो ।

तथ्य तथा आंकडा

प्रमाणपत्र: SW-FSC FM/COC-001511, मूह प्रमाणीकरण, टिकको लागि २० मे २००५ मा प्रदान गरिएको

क्षेत्रफल: २००५ मा १५२ हेक्टर, २००८ मा ५५६ हेक्टर
सदस्यता: शुरु हुदा २००५ मा १९६ सदस्य र २००८ मा ५५० सदस्य
परिमाण: वार्षिक आय ३५० वर्ग मि., वार्षिक कारोवार करिब १६०,००० डल

सिकाई

➢यी किसानहरुको लागि एफ.सी.सी प्रमाणीकरणलाई सस्तो बनाउन, काठ विक्री गर्न आवश्यक कानूनी इजाजत लिन र फर्निचरको अन्तराष्ट्रिय बजारसँग प्रत्यक्ष पहुँच पुऱ्याउनको लागि समूहको गठन एकमात्र विकल्प थियो ।

➢क्षेत्रीय गैर सरकारी संस्थासँगको सहकार्य र एफ.एस.सी.ले प्रबर्द्धन गरेको काठ मनपराउने खरिदकर्ताहरुको संजाल नै सफलता प्राप्त गर्ने र प्ब्वि गठन गर्ने कडि बन्यो । यी साझेदार संस्थाले समूह गठन प्रक्रियाको लागि स्रोत र दक्षता दुवै प्रदान गरे ।

➢समुह गठन हुनु आफैमा एउटा प्रक्रिया भए तापनि यसले क्षमता अभिवृद्धि, स्रोतमा पहुँच र अन्तरसमूह सूचना आदानप्रदान गर्नेजस्ता धेरै फाइदा पुऱ्यायो ।

➢नयाँ समूहहरुलाई सहकारी व्यवस्थापन तालिम निकै महत्वपूर्ण भयो । समूहहरुको दिगो र लोकतान्त्रिक संरचना निर्माण गर्नको लागि कसरी अनुमगन÷व्यवस्थापन बोर्ड बनाउने, कसरी मुनाफाको हिसाबकिताब गर्ने र कसरी कर्मचारी र सदस्यहरुलाई मुनाफा वितरण गर्ने एवं नीति नियमहरु पारदर्शी र प्रजातान्त्रिक किसिमले कसरी तर्जुमा गर्ने जस्ता विषयमा दक्षता आवश्यक थियो । तालिममार्फत यस्तो शीप प्रवाह गरियो ।

स्मार्टउडकर मूल्याकंनकर्ता र KHULव्यवस्थापन प्रमाणीकरण प्रक्रियाबारे छलफल गर्दै ।

भविष्य

यो सहकारीका लागि थुप्रै चुनौतिहरु र अवसरहरु रहेका छन्:

➢व्यवसाय व्यवस्थापन र विकास तथा बजार व्यवस्थापन र उत्पादन प्रशोधन सम्बन्धी तालिम र क्षमता अभिवृद्धि गर्न आवश्यक छ । क्षमता विकासले दीर्घकालिन रणनीति निर्माण गर्न सहयोग पुग्दछ भने बजार व्यवस्थापनले फर्निचर र चिरान काठ विक्रीमा सहयोग पुग्ने र समुदायमा रकम संचय गर्न सहयोग पुऱ्याउँछ ।

➢कृषि वन प्लटमा रहेका रुखहरुको वृद्धि अनुगमन गर्नको लागि सरल एवं सही किसिमको स्याम्पलिङ विधिको निर्माण जरुरी छ ।

➢साना किसानका निजी वनबाट प्राप्त हुने काठको सम्बन्धमा लागु हुने कानुनी प्रक्रियालाई सरल स्पष्ट र नबाझिने किसिमले निर्माण गर्नको लागि सरकारी निकायसँग छलफल र सचेतता बढाउनु पर्ने देखिन्छ ।

FSC Trademark © 1996 Forest Stewardship Council A.C. FSC-GRB-655

Information provided by Robin Barr

Contact details
Robin Barr (TFT) 4723 9th Ave NE, Seattle, WA 98105, USA
Email: r.barr@tropicalforesttrust.com; Web: www.tropicalforesttrust.com
Tel: (USA) +1 206 632 7212; (Indonesia) +62 813 1932 0105
Koperasi Hutan Jaya Leastari (KHJL) Desa Lambakara No. 41
Kecamatan Lainea,Kabupaten Konawe Selatan, Sulawesi Tenggara,
INDONESIA Tel: (Indonesia) +62 401 324966

more information
www.fsc.org/smallholders

developed by
ProForest
www.proforest.net